

Vereniging van
Nederlandse Gemeenten

Raadgever cultuur- en mediabeleid

Het cultuur- en mediabeleid is grotendeels gedecentraliseerd. Gemeenten hebben een grote autonomie op dit gebied. Ze bepalen zelf in welke mate zij zich met kunst en cultuur willen profileren. In het beleid van gemeenten komen drie doelstellingen van cultuur- en mediabeleid in wisselende sterkte terug: kunst en cultuur als geestelijke waarde op zich, kunst en cultuur voor de sociale cohesie en kunst en cultuur gericht op de economische en toeristische aantrekkingskracht van de gemeente.

Taak van de gemeente

Ringenmodel

De VNG heeft een ringenmodel ontwikkeld voor het lokale cultuur- en mediabeleid. Dit biedt ondersteuning bij het weloverwogen invullen van de gemeentelijke autonomie.

In het model worden gemeenten onderverdeeld in drie categorieën:

- tot 30.000 inwoners, een kernachtig beleid;
- van 30.000 tot 90.000 inwoners, een uitgebreid beleid;
- 90.000 of meer inwoners, een alomvattend beleid.

In het model zijn zes hoofdgroepen van beleid onderkend, die in de verschillende categorieën gemeenten een eigen invulling kunnen krijgen. Deze hoofdgroepen zijn amateurkunst en kunsteducatie, beeldende kunst en bouwkunst, cultureel erfgoed, media en letteren, film en podiumkunsten. In het midden van de ring staan festivals. Veel gemeenten gebruiken het model.

Uiteraard zijn er gemeenten die meer of minder doen dan de eigen ring aangeeft. Dit hangt bijvoorbeeld samen met de ligging, historie en de inwoners.

Uitgaven

In 2002 gaven de gemeenten 1,2 miljard euro uit aan cultuur. De gemeenten geven hieraan aanzienlijk meer uit dan het Rijk en de provincies. Aan omroep betaalt de gemeente juist het laagste bedrag, namelijk ongeveer 11 miljoen euro. Lokale overheden gebruiken verschillende bronnen om te bekijken of hun uitgaven voor cultuur sporen met die van vergelijkbare gemeenten. Bruikbaar zijn de brochure Kengetallen en de Begrotingsanalyse van het ministerie van BZK. Beide stukken staan op www.minbzk.nl. Cultuur en media vallen soms ook onder meer algemene begrotingsposten. Daarom is de statistiek Overheidsuitgaven cultuur, sport en recreatie op de site van het CBS een goede aanvulling.

Rol van de gemeenteraad

De raad heeft veel bevoegdheden en mogelijkheden om het cultuurbeleid in de gemeente te beïnvloeden. Een belangrijk uitgangspunt is dat de overheid geen inhoudelijk beoordelaar is van kunst en cultuur. De gemeenteraad heeft op dit terrein wel een initiërende, kaderstellende en controlerende rol.

Subsidies en prestatieafspraken

De gemeenteraad kan een subsidieverordening vaststellen met name voor kleinere instellingen. Ook incidentele subsidies kunnen in een algemeen regime worden ondergebracht. Het college zorgt vervolgens voor de uitvoering.

Grote culturele instellingen zijn vaak onderwerp van aparte politiek-bestuurlijke discussies. Dit komt door de kosten en de monopoliepositie van deze instellingen, bijvoorbeeld schouwburgen, musea en bibliotheken. De taak van de gemeenteraad blijft in deze discussies niet beperkt tot kaderstellend.

De subsidies voor de grote instellingen kunnen als afzonderlijke post op de gemeentebegroting worden opgenomen. Ook als de instellingen binnen een bredere post vallen, kan de raad gericht aangeven wat de instelling moet bereiken en wat dat mag kosten. Het college kan op basis van de begroting prestatieafspraken maken met de instelling.

Landelijk beleid

Cultuurnota en programma's

Het Rijk werkt met vierjaarlijkse Cultuurnota's. Daarin is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de verschillende overheden onderkend voor de culturele infrastructuur in ons land. Dit leidde meestal tot de gezamenlijke financiering van instellingen. Het kabinet denkt erover te gaan werken met een driedeling in instellingen: groot, midden en klein. De positie die andere overheden daarbij krijgen, is nog niet duidelijk uitgewerkt. Verder zijn er plannen voor een nieuw museumbeleid en voor een herziening van het monumentenbeleid.

Het Rijk is de laatste jaren steeds meer met andere overheden gaan samenwerken in programma's. Het meest bekend is het Actieplan Cultuurbereik. Het Rijk wil de werkwijze met programma's in versterkte mate doorzetten.

Cultuurwetten

- Wet op het specifiek cultuurbeleid: regelt met name de subsidiëring door het rijk van instellingen en activiteiten van landelijke betekenis en de bekostiging van experimenten en ad-hoc initiatieven door rijksfondsen.

- Wet tot behoud van cultuurbezit: bepaalt dat waardevol particulier cultuurbezit niet uit Nederland kan worden vervreemd, lokale overheden moeten volgens deze wet handelen.
- Archiefwet: gebiedt dat overheidsstukken op orde zijn ter wille van de bedrijfsvoering, de rechtszoekende burger en uiteindelijk het cultuurhistorisch belang.
- Monumentenwet: biedt bescherming en gelden voor rijksmonumenten, met een advies- en vergunningstaak voor gemeenten.
- Wet inkomensvoorziening kunstenaars: stelt kunstenaars in staat een aantal jaren met een uitkering en zonder sollicitatieplicht te produceren met als doel een rendabele (gemengde) beroepspraktijk.

Ontwikkelingen

Bezuinigingen en kostenstijging

De gemeentelijke uitgaven staan onder druk. Dit leidt met name tot bezuinigingen op autonome beleidsterreinen zoals cultuur en media. Aan de andere kant worden de kosten op dit terrein juist hoger. Zo heeft nieuwe wet- en regelgeving vaak een cumulatief en onevenredig effect. Voorbeelden hiervan zijn regelingen op het gebied van arbo, auteursrecht, brandveiligheid, drank en horeca, milieu en tabak. Ook werden tot voor kort veel arbeidsplaatsen als gesubsidieerde ID- of WIW-baan bekostigd. De gemeente moet hier nu een eigen beleid voor ontwikkelen.

Ontwikkelingen sector

Om de branche te beschermen, worden erkenningen of certificeringen geïntroduceerd. De musea lopen hierbij voorop en de bibliotheken en centra voor de kunsten volgen. Certificeren kan kostenverhogend werken, terwijl de tarieven voor de gebruiker vaak niet veel kunnen stijgen. Ook komen er steeds meer CAO's. Een aantal landelijke koepelorganisaties is niet gecharmeerd van de gemeentelijke autonomie. Zij streven naar nieuwe of hernieuwde wetgeving voor hun lokale instellingen. Dit speelt op dit moment met name bij de lokale omroepen en de openbare bibliotheken.

Aanbod VNG

- De VNG biedt met handreikingen ondersteuning bij het lokale beleid. Vanwege het draagvlak en de implementatie gebeurt dit bij voorkeur in samenwerking met de landelijke koepelorganisaties en provinciale ondersteuningsorganisaties. Er zijn bijvoorbeeld handreikingen over kunstuitlenen, popmuziek, archieven en musea.
- Ook het ringenmodel dat in deze raadgever is besproken, staat op www.vng.nl. De publicatie heet 'De culturele infrastructuur van gemeenten in ringen'.